

15.12.2020

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**15 Aralık 2020
Salı**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

15 Aralık 2020 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Atılım Üniversitesi Önlisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Gaziosmanpaşa Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

- Anayasa Mahkemesinin 24/9/2020 Tarihli ve E: 2019/21, K: 2020/51 Sayılı Kararı

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ KARARLARI

- Uyuşmazlık Mahkemesine Ait Kararlar

Türkiye 2019'da tarımsal gayri safi yurt içi hasılda Avrupa lideri

Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, Türkiye'nin 2018 yılında 44 milyar dolar ve 2019 yılında 48,5 milyar dolarlık tarımsal gayri safi yurt içi hasıla (GSYİH) ile Avrupa'da lider, dünyada ilk 10 arasında olduğunu söyledi.

Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, "Son iki yılda desteklerimizi yüzde 52 artışla 22 milyar liraya çıkardık. 2018-2020 Aralık itibarıyla toplamda 51,6 milyar lira destek ödemesi yaptık. 2021 yılında ise 22 milyar lira ve 2 milyar lira ilave yedek ödenekle birlikte üreticilerimize toplam 24 milyar lira tarımsal destek sağlamış olacağız" dedi.

TBMM Genel Kurulu'nda 2021 Merkezi Yönetim Bütçe ve 2019 Kesin Hesap Kanun Teklifi görüşmeleri devam ediyor. Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, Bakanlık ve bağlı kuruluşları hakkında milletvekillerine sunum yaptı. Pakdemirli, tarım, orman ve balıkçılık sektörünün uygulanan doğru ve akılcı politikalarla 17 yılın 14'ünde büyüme gösterdiğini ve ortalama yüzde 2.8 büyüdüğünü belirterek, "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin sağladığı hızlı karar alma mekanizması ile 2018 yılını yüzde 2,1 ve 2019 yılını yüzde 3,7 büyüterek tamamlamıştır. 2020 yılının ilk çeyreğinde yüzde 2,1, ikinci çeyreğinde yüzde 4,3 ve üçüncü çeyreğinde ise yüzde 6,2 ile ilk dokuz ayda ortalama yüzde 5,3 büyümüştür. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile gayrisafi hasılamızı son iki yılda yüzde 47 artırarak 277,5 milyar liraya çıkardık. 2018 yılında GSYH'ye yüzde 5,8'lik, 2019 yılında yüzde 6,4 ve 2020 yılının

ilk dokuz ayında yüzde 7,1 katkı yaparak ülke ekonomisine güçlü bir destek sağlamıştır. 2018 yılında 44 milyar dolar ve 2019 yılında 48,5 milyar dolarlık tarımsal GSYH ile Avrupa’da lider, dünyada ilk 10 arasındadır” dedi.

Orman varlığı hakkında bilgi veren Pakdemirli, “Yaptığımız ağaçlandırma ve rehabilitasyon çalışmaları ile ülkemiz, orman varlığı değerlendirme FRA’nın (Forest Resources Assessment) da tespit ettiği gibi orman varlığı bakımından dünyada 47. sıradan 26. sıraya çıkmıştır. 2019 yılı odun dışı orman ürünleri ihracatımız 1,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiş, 216 milyon dolar dış ticaret fazlası verilmiştir. 2020 yılı sonuna kadar 1,3 milyar dolar olması beklenmektedir. Orman ürünleri ihracatımız ise 8 kat artışla 826 milyon dolar düzeyine yükselmiş, Cumhuriyet tarihinde ilk defa 479 milyon dolar ihracat fazlası verilmiştir” dedi.

Tarımsal destekler konusunda Bakan Pakdemirli şunları söyledi:

“Mazot maliyetinin yüzde 50’sini karşılamaya devam ediyoruz. Kütlü pamuk prim desteğini yüzde 37,5 artışla kilo başına 1 lira 10 kuruş yaptık. Yağlık ayçiçeği prim desteğini kilo başına yüzde 25 artışla 50 kuruşa çıkardık. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile verdiğimiz desteklerde muazzam bir artış sağladık. Son iki yılda desteklerimizi yüzde 52 artışla 22 milyar liraya çıkardık. 2018-2020 Aralık itibarıyla toplamda 51,6 milyar lira destek ödemesi yaptık. 2021 yılında ise 22 milyar lira ve 2 milyar lira ilave yedek ödenekle birlikte üreticilerimize toplam 24 milyar lira tarımsal destek sağlamış olacağız inşallah. Hayvancılık destekleri kapsamında 2020 Aralık itibarıyla 7,4 milyar lira ödeme yaptık. Son 2,5 yılda toplam 16,2 milyar lira destek ödedik.”

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı kapsamında yapılanları anlatan Pakdemirli, “Bugüne kadar 12 bin proje yerel olarak 10 milyar lira hibe desteği ile 100 bin istihdam sağladık. Son 2,5 yılda 3 bin 500 projeye 1 milyar lira hibe destek verdik ve toplam 2,1 milyar liralık yatırım, 18 bin istihdam sağladık. Lisanslı Depoculuk, Kırsal Kalkınmada Uzman Eller Projesi, Genç Çiftçi Projeleri için toplam 1,8 milyar lira destek verdik” dedi.

Pakdemirli, “Son 2,5 yılda 3,3 milyar lira prim desteği verilmiştir. Büyükbaş hayvan varlığımızı yüzde 8 artırarak 18,6 milyona, küçükbaş hayvan varlığımızı yüzde 20 artırarak 55,1 milyona çıkardık. 2020 yılı ilk altı ayında 2019 yılına göre büyükbaş hayvan varlığı yüzde 4,2 ve küçükbaş yüzde 13,6 oranında artmıştır. Son iki yılda süt üretimini yüzde 11, kırmızı et üretimini yüzde 7 artırdık. Ülkemizde yıllık 600-700 bin ton civarında su ürünleri üretilirken, son iki yılda yüzde 33 artışla 837 bin ton üretim gerçekleşmiştir” ifadelerini kullandı.

"COVID'e iyi geliyor" alıgısı fiyatları katladı!

Pandemi sonrası talebin arttığı kuyruk yağında fiyat tavan yaptı. Üç ay önce 25 lira olan kuyruk yağının fiyatı 50 liraya çıktı. Türkiye Kasaplar Federasyonu Başkanı Fazıl Yalçındağ, kuyruk yağı üretiminin talebi karşılayamadığını ve fiyatların yükseldiğini söyledi.

Kuyruk yağının kilo fiyatı son üç ayda, 25 liradan 50 liraya kadar yükseldi. Özellikle döner ve pidede yoğun olarak kullanılan kuyruk yağının, pandemide evlere paket servisin artması ve COVID-19 ile mücadelede D vitamini bakımından zengin olması nedeniyle tüketiminin arttığı belirtiliyor.

Türkiye Kasaplar Federasyonu Başkanı Fazıl Yalçındağ, Türkiye’de toplam et üretiminin sadece yüzde 2’sinin kuyruk yağı olduğunu ve talebin artması nedeniyle fiyatların aşırı yükseldiğini söyledi. Yalçındağ, “Kuyruk yağı Orta Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde akkaraman ve dağlıç türü hayvanların gövdelerinden elde ediliyor. Talep genelde Urfa, Antep ve Diyarbakır tarafında kesilen hayvanlardan karşılanıyor. Trakya ve iç Anadolu Bölgesi’nde genellikle merinos veya kıvırcık dediğimiz hayvanlar bulunuyor. Bunlardan kuyruk yağı elde ediliyor. Buna bağlı olarak talep kıvırcık hayvana olunca kuyruk yağı da değerleniyor” dedi.

Ciğer fiyatları da arttı

Son dönemde ciğerin de etten daha pahalı hale geldiğine dikkat çeken Yalçındağ, özellikle sosyal medyada yayılan haberlerin kuyruk yağının tüketimde etkili olduğunu ifade ederek, “Kuyruk yağı D vitamini bakımından zengin bir besin türü. Özellikle sosyal medyada COVID-19 ile mücadelede D vitaminin çok etkin olduğu bilgileri dolaştığı içim tüketim de artmış oldu” diye konuştu.

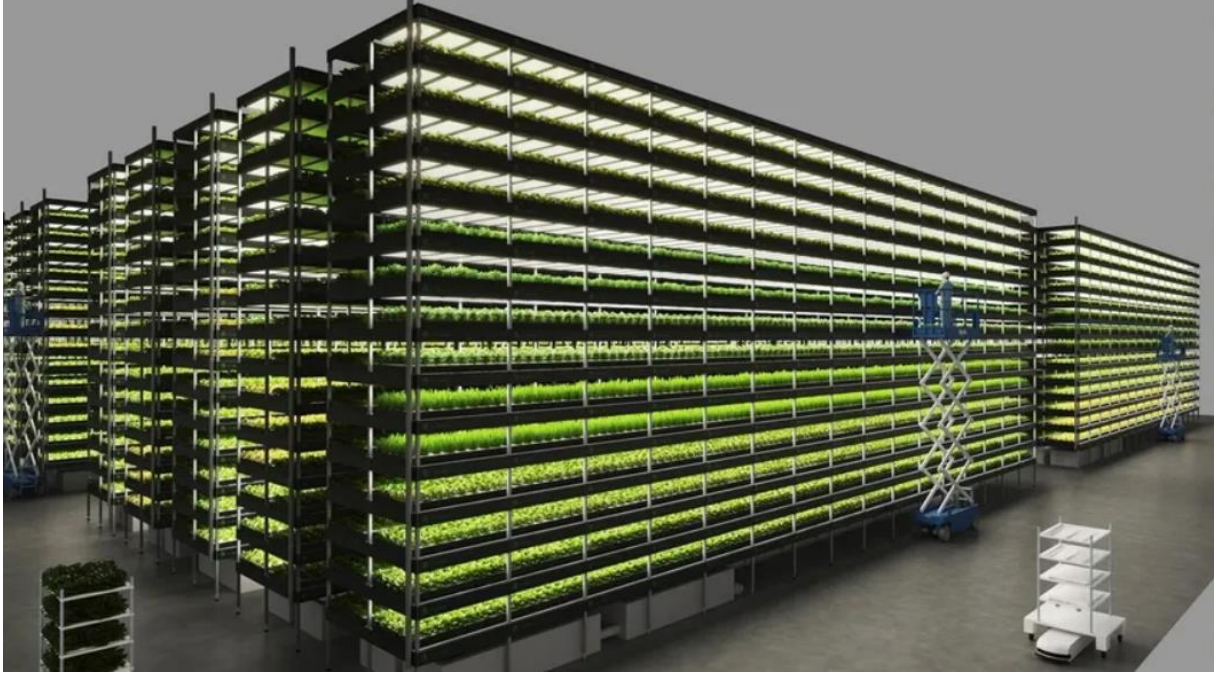
Türkiye Damızlık Koyun Keçi Merkez Birliği (TÜDKİYEB) Genel Başkanı Nihat Çelik ise, ciğer fiyatlarıyla ilgili de benzer bir durumun yaşandığına değinerek şöyle konuştu: “Türkiye, pide ve döner gibi iki önemli yemeğin kültürüne sahip. Bu iki yemek de kuyruk yağı kullanılmadan lezzetli bir şekilde yapılamıyor. Bu nedenle kuyruk yağına ülkemizde her zaman büyük talep oluşuyor. Bu yıl ayrıca COVID-19 nedeniyle evde gıda tüketimi arttı. Özellikle döner ve pide paket servisine çok uygun yiyecekler. Elimizde yemek tüketimiyle ilgili bir veri yok ama kuyruk yağına talebin arttığını görüyoruz. Bunun da fiyatları artırdığını söyleyebiliriz. Çünkü, kesilen hayvan sayısı tüketimdeki hızlı artışı karşılayacak ölçüde birden artmıyor.”

Tüketim artışı eğer üretim artışı ile desteklenmezse fiyatlarda yükselmeyi beraberinde getirdiğine dikkat çeken Çelik, kesilen küçükbaş hayvan sayısı ile ilgili verilerde de tam isabet sağlayamadıklarını ifade etti. 2020 Haziran ayı rakamlarına göre koyun sayısının 42,7 milyona, keçi sayısı 12,35 milyona çıktığı bilgisini veren Çelik, şunları söyledi: “Çok daha sağlıklı ve doğal yayılıma dayanması nedeniyle son yıllarda koyun, keçi sütü ve etine ilgi de arttı. Zaten Türkiye’nin kırmızı et sorununun çözümü de küçükbaş hayvancılıkta yatıyor. Ne yapıp edip küçükbaş hayvancılığın desteklenmeye devam edilmesi gerekiyor.”

Yılda 15 defa hasat yapılacak 14 katlı 'dikey tarla'

Danimarka'nın Taastrup şehrinde kurulan ülkenin en büyük topraksız dikey tarım girişiminin basın tanıtımı yapıldı.

Danimarka'da başkent bölgesinde yer alan Taastrup şehrinde meyve ve sebze hali Copenhagen Markets yerleşkesi içerisinde kurulan Danimarka'nın en büyük topraksız dikey tarım girişimi Nordic Harvest verdiği hasatların tanıtımını yaptı.

Anders Riemann tarafından kurulan ve yaklaşık 7 yıllık bir çalışmanın ardından marketlerde mahsullerini sergilemeye hazırlanan Nordic Harvest, 7 bin metrekarelik bir alan üzerinde kurulu 14 katlı 'dikey tarlalar'da ürünlerini pestisit ve haşere ilacı kullanmadan ve normal tarıma göre yaklaşık yüzde 95 su tasarrufuyla yetiştiriyor.

Çevreci ve sürdürülebilir enerji ile ürünlerini yetiştiren firma, yılda yaklaşık bin ton marul ve yeşillik üretimi kapasitesiyle, Danimarka'nın bu alanda üçte ikisini ithal ettiği yıllık 20 bin tonluk ihtiyacının bir bölümünü karşılamak için çabalıyor.

İlk hasatları büyük gıda ve hazır yemek firmaları tarafından daha şimdiden sipariş edilen firmanın ürünlerinin 2021 yılının ilk çeyreğinde süpermarketlerde de yerini alacağı açıklandı. Bu arada, ülkede yapılan kamuoyu araştırmalarına göre

Danimarkalıların yüzde 14'ü dikey tarım ürünlerini tehlikeli olarak görürken, yüzde 24'ü ise dikey tarım ürünlerini tüketmeye hazır olduğunu bildirdi.

7 yıl önce finans sektöründeki işini bırakarak topraksız tarıma yöneldi

Ülkenin büyük finans kuruluşlarında İş Analisti olarak çalışırken, hayalinin peşine takılarak Nordic Harvest şirketini kuran girişimci Anders Riemann, yaklaşık 7 yıl önce LED ışıklarla topraksız tarım üzerinde araştırmalar yapmaya başladığını, ABD'den de bu alanda uzman kişilerden destek alarak fikrini olgunlaştırdığını söyledi.

Riemann, fikrini hayata geçirebilmek ve üretime başlayabilmek için 4 yıl boyunca maaş almadan çalıştığını, evinin üzerine kredi çektiğini, aile bireyleri ve yakın dostlarından borç alarak yaşadığını anlattı.

Girişimine yatırım yapmak isteyen her yatırımcıya “evet” demediğini aktaran Riemann, “Yatırımcılar fikrimin iyi olduğunu ancak daha fazla yatırımcı bulabilirsem girişime yatırım yapabileceklerini söylediler. İklim değişikliği tartışmalarının da gündemde olması yatırımcıların ikna olmasını kolaylaştırdı. Sadece para için bu işe girmek isteyen yatırımcılarla çalışmak istemiyordum, bu nedenle vizyonum olan, insanların ileride çevreyle daha iyi bir dengede yaşayabilmesi için gerekli farklılıkları/değişikliği yapmak isteyen yatırımcıları tercih ettim. Bazı yatırımcıları da bu yüzden geri çevirdim.” dedi.

Normal bir çiftçinin 250 katı daha fazla üretim

Kurdukları tarla hakkında bilgi veren Riemann, iki adet 42'şer metre uzunluğunda 6'şar sıralı ve 14'er katlı dikey tarla üzerinde topraksız tarım yaptıklarını kaydetti.

Riemann, tohumların ekildikten sonra 22 ile 28 gün arasında değişen süre içinde ürünlerin yetiştiğini ve hasadının yapıldığını aktararak, “İklim şartlarını ayarlayabildiğimiz bir ortamda tarımcılık yaptığımız için, normal bir çiftçi tarlasından yılda iki defa hasat alırken, biz yılda 15 defa hasat alabiliyoruz. Normal bir çiftçinin tarlasıyla karşılaştırdığımızda, biz aynı alanda, normal bir çiftçinin 250 katı daha fazla üretim yapabiliyoruz.” diye konuştu.

Hedef 20 farklı ürünle dikey tarımcılık yapmak

Üretimin yapıldığı alana girmeden önce çalışanların özel bir alandan geçtiğini böylece bitkilerin böcek ve haşeratlardan korunduğunu belirten Riemann, şimdilik ıspanak, roka, kıvırcık marul, fesleğen, nane ve kişniş olmak üzere 6 farklı ürünle dikey tarımcılık yaptıklarını, ilerde çilek ve yaban mersini de dahil olmak üzere 14 farklı ürünü daha ekleyerek toplamda 20 ürünle dikey tarımcılık yapmak istediklerini vurguladı.

Dikey tarım konusunda, halen olgunlaşma sürecinde bulunması, klasik tarıma oranla maliyetli ve yetiştirilebilecek meyve ve sebzeler açısından sınırlı olduğu yönünde ciddi eleştiriler bulunuyor.

“Patates bile yetiştirebiliriz. Şimdilik bizi frenleyen sadece giderler. Marketlerdeki fiyatlarla rekabet edebilmek önemli.” ifadelerini kullanan Riemann, eleştirileri kısmen doğruladı.

Riemann, Avrupa’nın dikey tarımda çok geri kaldığını, dikey tarımın ABD’nin yanı sıra Asya ülkelerinde özellikle Singapur, Japonya ve Tayvan’da yaygın olduğunu belirtti.

Şu an hayalinin bir parçasını gerçekleştirdiğini, hayalinin tarlaları yeniden ormanlık alanlara çevirebilmek olduğunu ifade Riemann, şehir merkezlerinde de topraksız dikey tarım yapılmasını için çalıştığını kaydetti.

Esnafa 5 milyar TL'lik hibe paketi, turizme yükümlölük ertelemesi

Cumhurbaşkanı Erdoğan, kabine toplantısı sonrası yeni destek paketini duyurdu. Buna göre esnafa 3 ay süreyle ayda 1000 TL hibe verilecek, büyükşehirlerde aylık 750, diğer illerde ise 500 lira kira desteği yapılacak, iş yeri kiralamada KDV oranı ve gayrimenkul kiralarındaki stopaj oranı indirimlerinin süresi uzatılacak. Ayrıca 31 Aralık-4 Ocak tarihleri arasında sokak kısıtlaması uygulanacak.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Kabine toplantısının ardından yaptığı açıklamada esnaflara yönelik olarak 5 milyar TL'lik bir hibe paketi hazırlandığını açıkladı. Önlemler kapsamında turizm sektörüne yönelik de kamuya kira ve pay yükümlölüklerine erteleme getirildi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından açıklanan kararlar şöyle:

Gayrimenkul kiralamalardaki yüzde 10 olarak uygulanan indirimli stopaj oranı 1 Haziran 2021'e kadar uzatıldı.

İşyeri kiralama işlemlerinde yüzde 8 olan indirimli KDV oranı 1 Haziran 2021'e kadar devam edecek.

Konaklama, yeme içme, yolcu taşıma sektörleri gibi bir dizi sektör için yıl ortasında alınan KDV indirimleri de 1 Haziran 2021'e kadar uzatıldı.

Esnafa hibe desteği

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye’de 806 bin 871’i basit usulde vergi mükellefi olmak üzere toplamda 1 milyon 239 bin esnaf bulunduğunu vurgulayarak, esnaf destek paketinin toplamının 5 milyar TL’ye ulaştığını açıkladı. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın açıkladığı esnaf destekleri şöyle:

Esnafın tamamına 3 ay süreyle ayda 1000 TL hibe verilecek. Bu desteğin 3 aylık toplamı 3.7 milyar TL olarak hesaplandı.

Kira desteği sadece “basit usulde vergi mükellefi olan esnafa” verilecek. Buna göre büyükşehirlerde 750, diğerlerinde 500 TL hibe nitelikli kira desteği verilecek. Bunun da 3 aylık toplamının 1.3 milyar TL olacağı tahmin ediliyor.

Turizme kamu pay yükümlölük erteleme

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, turizm sektörüne yönelik olarak da karar alındığını açıkladı. Buna göre, hazine taşınmazları üzerinde faaliyette bulunan turizm tesislerinin kesin tahsis, tahsis, irtifak hakkı, kira, hasılat payları, ecrimisil ödemeleri 1 yıl süreyle ertelenecek. Bu ertelemeye vazgeçilen alacak tutarı 925 milyon TL olarak hesaplandı.

Erdoğan ayrıca belediyelerin de benzer türde alacaklarını ertelemesine izin veren hukuki düzenleme yapılacağını açıkladı.

YIL BAŞINI DA KAPSAYAN 5 GÜN SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI

Cumhurbaşkanı Erdoğan, 31 Aralık günü saat 21.00’den başlamak üzere, 4 Ocak 2021 saat 05.00’e kadar sürecek sokağa çıkma yasağı alındığını açıkladı. Erdoğan, bu kararın son dönemde alınan kısıtlama önlemleriyle sağlanan başarıları destekleyeceğini belirtti.

ERDOĞAN: HALKIMIZI TL’YE DÖNMEYE ÇAĞIRIYORUM

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ekonominin sıkıntılarının da farkında olduklarını belirterek, yerli ve yabancı yatırımcıları destekleyecek şekilde yeni hamlelere hazırlandıklarını açıkladı.

Erdoğan bu kapsamda hammadde bağımlılığını azaltmak için başlatılan “Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi programı kapsamında, kimya, ilaç, eczacılık, tıbbi cihaz, elektronik gibi sektörlerde yeni çağrılara çıkılacağını açıkladı.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, hazırlıkları devam eden, hukuk reformu, yabancı yatırımcılara yönelik yatırım ortamı reformu gibi adımların da hızlandığını ve bütçe görüşmelerinin ardından TBMM'ye tekliflerin verilmeye başlanacağını açıklayarak şunları vurguladı:

“Üretim yapısı, güçlü tedarik ve lojistik imkanları, teşvikler, dinamik işgücü ile Türkiye yatırım yapan herkesi memnun edecek seviyededir. Rekabete dayalı ekonomik çerçevede her tekilfe açığız. Yatırımcının tereddütünü giderecek iklimi oluşturmak için hukuki ve idari reformları hayata geçireceğiz.

Bunun için hazırladığımız reform paketlerini iş dünyası başta olmak üzere her kesimle görüşerek, tartışarak olgunlaştırıyoruz. Bütçe görüşmelerinden hemen sonra ekonomik, idari ve hukuki reform paketlerini tbmm gündemine taşımaya başlıyoruz. Yatırım, üretim, hukuk, adalet, güvenlik odaklı politikalarla ülkemizi salgın sonrasına hazırlıyoruz.”

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye'nin uzay programının da kabul edildiğini belirterek yakın zamanda uzayda yeni adımlar atılacağını işaretini verdi.

ABD'den Türkiye'ye yaptırım kararı

ABD, Rusya'dan S-400 sistemlerinin alımı nedeniyle Türkiye'ye bazı yaptırımlar uygulama kararı aldı.

ABD, Rusya'dan S-400 sistemlerinin alımı nedeniyle Türkiye'ye bazı yaptırımlar uygulama kararı aldı.

ABD Hazine Bakanlığından yapılan açıklamada, Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı (SSB), Savunma Sanayii Başkanı İsmail Demir ve Başkanlık yetkililerinden Mustafa Alper Deniz, Serhat Gençoğlu ve Faruk Yiğit'in yaptırım listesine eklendiği bilgisi paylaşıldı.

"10 milyon doları aşan kredi ve borç verilmesi kısıtlandı"

ABD Dışişleri Bakanlığından konuyla ilgili açıklama yapan üst düzey bir yetkili, SSB'ye yönelik yaptırımların, "ABD'nin ürün ve teknolojileri için ihracat lisansı ve yetkililerinin verilmesinin yasaklandığını" kaydetti.

Yetkili, herhangi bir uluslararası finansal kuruluşun SSB'ye 10 milyon doları aşan kredi ve borç vermesinin kısıtlandığını ve SSB yetkililerinin ABD'ye girişinin de yasaklandığını ifade etti.

Pompeo: Türkiye'yi S-400 sorununu çözmeye davet ediyorum

ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, Rusya'dan S-400 sistemlerinin alımı nedeniyle Türkiye'ye karşı alınan yaptırım kararına ilişkin yazılı bir açıklama yayımladı.

Türkiye Savunma Sanayii Başkanlığına (SSB) CAATSA kapsamında yaptırım kararı alındığına işaret eden Pompeo, "Yaptırımlar, SSB'ye tüm ABD ihracat lisansı ve

yetkisinin yasaklanmasını, SSB Başkanı ve diğer SSB çalışanlarının mal varlıklarına el konulmasını ve vize kısıtlamasına dahil edilmesini kapsıyor." ifadesini kullandı.

Pompeo, "ABD, birçok vesile ile Türkiye'ye S-400 alımının ABD ordusunun teknolojisini ve personelini tehlikeye atacağı, Rusya'nın savunma sektörüne ek fon sağlayacağı ve Rusya'nın Türk Silahlı Kuvvetleri ve savunma sanayine erişim sağlayacağı konularında uyarıda bulunmuştur. Ancak buna rağmen Türkiye, alternatifleri bulunmasına rağmen S-400 satın alma ve test etme konusunda kararlı davranmıştır." değerlendirmesinde bulundu.

Türkiye'nin bu adımının, F-35 programından çıkarılması ile sonuçlandığına işaret eden Pompeo, CAATSA yaptırımlarını uygulama konusunda kararlı olduklarını belirtti.

Pompeo açıklamasında, şunları kaydetti: "Türkiye'yi bir an önce ABD ile koordinasyon içerisinde S-400 sorununu çözmeye davet ediyorum. Türkiye değerli bir müttefikimiz ve ABD'nin önemli bir bölgesel güvenlik ortağıdır. Bir an önce Türkiye'nin S-400'e sahip olması engelini ortadan kaldırarak verimli savunma sektörü iş birliğimizi sürdürmeyi umuyoruz."

CAATSA yasası nedir?

Trump'ın, Kongre'nin baskısıyla 2017'de imzaladığı yasa, esas olarak Rusya'nın ABD seçimlerine müdahale girişimi, Kırım'ı ilhak etmesi ve Ukrayna'nın doğusundaki ayrılıkçıları desteklemesine karşı Obama döneminde getirilen yaptırımların güvence altına alınması amacını taşıyor.

2 Ağustos 2017'de resmen yürürlüğe giren CAATSA yasası, ABD'nin ulusal güvenliğine "tehdit" olarak değerlendirdiği İran, Rusya ve Kuzey Kore'ye karşı yaptırımların alınmasını öngörüyor.

Yasanın 231. maddesine göre, Rusya ile savunma ve istihbarat alanlarında çalışan kişilere karşı da yaptırım getirilebiliyor.

Bu yaptırımlar, Rusya Federasyonu için veya onun adına çalışan kişilerle bilerek "önemli işlem" yapan gerçek ve tüzel kişiler için de geçerli olabiliyor.

Bu kapsamda Türkiye'nin Rusya'dan S-400 sistemlerini alması, "önemli işlem" kategorisinde değerlendiriliyor ve yaptırım öngörülüyor.

Yaptırım listesinde 12 madde var

CAATSA'nın 235. maddesi, ABD Başkanı'nın "ilgili kişi ve kuruluşlara getireceği" yaptırımları 12 maddede düzenliyor:

"1- Yaptırım kapsamına alınan kişi ve kurumlara ihracat ithalat bankası desteğinin kesilmesi

2- Mal ve teknoloji ihracatı ruhsatı verilmemesi

3- ABD mali kuruluşlarından kredi tedarik edilmemesi

4- Uluslararası mali kuruluşlardan kredi verilmemesi

5- Mali kurumlara ABD Merkez Bankası ile doğrudan alışveriş yapma izni verilmemesi

6- Yaptırım kapsamına alınan kişi ya da kurumlarla ihale ya da sözleşme yapılmaması

7- Döviz üzerinden işlem yapılmasının yasaklanması

8- Mali kurumlar ve bankalar arasında ödeme ya da kredi transferlerinin yasaklanması

9- Yaptırım kapsamına alınan kişi ya da kurumların ABD topraklarında gayrimenkul sahibi olmasının yasaklanması

10- ABD kişi ve kurumlarının yaptırım kapsamına alınan kişi ya da kurumlardan sermaye ya da borç alışverişinin yasaklanması

11- Yaptırım kapsamına alınan kişilere ABD'ye giriş yasağı

12- Yaptırım kapsamına alınan kişi ve kurumlara benzer işlevi olan üst düzey görevlilere de yaptırım uygulanması."

Yasanın ilgili maddesine göre, Başkan, bu 12 maddeden en az 5'ini seçip uygulamakla yükümlü.

Dışışleri Bakanlığı: ABD'nin kararını kınıyor ve reddediyoruz

Dışışleri Bakanlığı, ABD Hazine Bakanlığı'nın yaptırım kararına tepki gösterdi. Bakanlıktan yapılan açıklamada "ABD'nin Türkiye'ye karşı tek taraflı yaptırımlar içeren kararını kınıyor ve reddediyoruz" ifadelerine yer verildi.

Dışışleri Bakanlığınca, ABD'nin Türkiye'ye S-400 yaptırım kararına ilişkin "ABD'nin Türkiye'ye karşı tek taraflı yaptırımlar içeren kararını kınıyor ve reddediyoruz." ifadesi kullanıldı.

Bakanlıktan, ABD'nin Türkiye'ye yönelik S-400 yaptırım kararına ilişkin yazılı açıklama yapıldı.

Açıklamada, "ABD'nin, S-400 hava savunma sistemlerini tedarikimiz nedeniyle bugün açıkladığı ve Türkiye'ye karşı tek taraflı yaptırımlar içeren kararını kınıyor ve reddediyoruz." ifadesine yer verildi.

Türkiye'yi zamanında S-400 sistemlerini tedarik etmeye sevk eden koşulların herkes tarafından gayet iyi bilindiği belirtilen açıklamada, ABD Başkanı Donald Trump'ın da bizzat birçok vesileyle bu konuda Türkiye'nin haklılığını teslim ettiği vurgulandı.

"Türkiye, ulusal güvenliğini sağlamak için gerekli gördüğü tedbirleri almaktan da imtina etmeyecektir"

S-400'lerin NATO sistemleri bakımından bir zafiyet yaratacağına dair ABD iddialarının da teknik dayanaktan yoksun olduğuna işaret edilen açıklamada, şunlar kaydedildi:

"Kaldı ki Türkiye, bu konuda NATO'nun da katılacağı teknik bir çalışma grubu kurulmasını teklif ederek, meselenin siyasi ön yargılardan uzak bir şekilde, nesnel ve gerçekçi bir zeminde ele alınmasını defaatle önermiştir. Bu itibarla ABD'nin konuyu iki müttefike yakışır şekilde diyalog ve diplomasi yoluyla çözme yönündeki önerimizi kabul etmeyerek, tek taraflı yaptırımlara başvurusu her türlü izandan yoksun bir davranıştır.

Türkiye, ilişkilerimizi olumsuz yönde etkilemesi kaçınılmaz olan bu karara karşı gerekli adımları atacak, uygun gördüğü şekilde ve zamanlamayla mukabelede bulunacaktır. Türkiye, ulusal güvenliğini sağlamak için gerekli gördüğü tedbirleri almaktan da imtina etmeyecektir. Bu anlayışla ABD'yi, bugün açıklanan bu haksız yaptırım kararını gözden geçirmeye ve bu vahim yanıltan bir an evvel geri dönmeye davet ediyor, Türkiye olarak meseleyi müttefiklik ruhuna uygun şekilde, diyalog ve diplomasi yoluyla ele almaya hazır olduğumuzu bir kez daha vurguluyoruz."

OECD: G20 ülkeleri hızlı büyüdü ancak hala pandemi öncesinin gerisinde

OECD, son yayınladığı raporunda G20 ülke ekonomilerinin 3.çeyrekte hızlı büyüdüğünü açıkladı. Raporda, hızlı büyüme sürecine karşın ekonomilerin hala pandemi öncesi dönemin altında kaldığı da belirtildi.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü(OECD), G20 ülkelerinde yılın 3.çeyreğinde ekonomilerin bir önceki döneme göre yüzde 8,1 büyüdüğünü bildirdi. Bu yüksek oranlı büyümeye rağmen hala pandemi döneminin altında bulunuluyor.

OECD tarafından yayınlanan rapora göre, bir önceki dönem yüzde 6,9 düşüşten yüzde 6,6 düşüşe revize edildi.G20 ülkelerinde yıllık daralma yüzde 2,0 oldu. Bir önceki dönem daralma yüzde 9,1'den yüzde 8,9'a revize edildi.

G20 ülkelerini, Arjantin, Avustralya, Brezilya, Kanada, Çin, Fransa, Almanya, Hindistan, Endonezya, İtalya, Japonya, Güney Kore, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Türkiye, İngiltere ve ABD oluşturuyor.

Etiketten çıkarılması trans yağ kullanımını artırır

Ali Ekber YILDIRIM

15 Aralık 2020 Salı

Tarım ve Orman Bakanlığı önemli bir düzenleme yaptı. Gıdalarda trans yağ kullanımını yüzde 2 ile sınırlandıran tebliğ 7 Mayıs 2020 tarihli Resmi Gazete’de yayımlandı. Bu, tüketicilerin sağlığı açısından önemli bir karardı. Bu karar, 31 Aralık 2020 itibariyle yürürlüğe girecek.

Bir erteleme olmazsa, 1 Ocak 2021 itibariyle Türkiye’de gıdalarda kullanılan trans yağ miktarı yasal olarak yüzde 2’yi geçemeyecek. Yüzde 2, dünyada “güvenlik sınırı” olarak kabul ediliyor. Dolayısıyla Türkiye’nin bu adımı atması doğru bir karar.

Doğru adım atılırken, yüzde 2 ile sınırlanan trans yağın etiketlere yansması da konuşuldu, tartışıldı. Dün ayrıntılarıyla haber olarak yazdığımız gibi, Tarım ve Orman Bakanlığı trans yağı etiketlerden tamamen çıkarılmasını öngören bir yönetmelik taslağını görüşe açtı.

Bu taslak aynen kabul edilirse gıda etiketlerinde trans yağ ile ilgili hiçbir bilgi yer alamayacak. Ürünlerde yüzde 2’ye kadar olan miktar etikete yazılmamış olacak. Ayrıca “trans yağ yoktur” ibaresi de etiketlerden çıkarılacak. Yani etikete “trans yağ” yazmak yasaklanıyor. Peki, böyle bir düzenlemeyi kim istiyor ve neden istiyor?

Bakanlık komisyonda “etikete yazılsın” dedi

“Trans yağ etiketten çıkarılıyor” başlığıyla DÜNYA gazetesinde dün yayınlanan haberimiz üzerine çok sayıda telefon, mesaj geldi. Trans yağın etiketlerden çıkarılmasını hiç kimse istemiyor. Hatta edindiğimiz bilgilere göre, konuştuğumuz gıda sanayicileri, margarin üreticileri, Tarım ve Orman Bakanlığı’nın da bu taslağın

komisyon görüşmelerinde yüzde 1'in altında ise trans yağın etikete "trans yağ yoktur" bilgisinin yer almasını savunduğunu söyledi.

Bu tür mevzuat düzenlemeleri yapılırken, düzenleme öncelikle alt komisyonda (ihtisas komisyonunda) detaylı olarak ele alınır. "Türk Gıda Kodeksi Gıda Etiketleme ve Tüketicileri Bilgilendirme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile ilgili çalışmayı da alt komisyon yaptı.

Bu komisyonda kimler yer aldı?

Tarım ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, akademisyenler, gıda sektörünün, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri.

Taslak komisyonda görüşülürken Sağlık Bakanlığı temsilcileri dışındaki tüm katılımcılar gıdalarda yüzde 1'in altında trans yağ varsa etikete "trans yağ yoktur" ibaresinin yazılması konusunda görüş birliğine vardı. Dünyada da yüzde 2 güvenlik sınırı kabul ediliyor. Tamamen sıfırlanamadığı için yüzde 1'in altı "yok" kabul ediliyor.

Tarım Bakanlığı adına komisyonda görev alanlar da yüzde 1'in altında trans yağ olduğunda bunun etikete "trans yağ yoktur" şeklinde yazılmasını kabul etti. Taslak bu şekilde Ulusal Gıda Kodeksi Komisyonu'na gönderildi.

Ulusal Gıda Kodeksi Komisyonu şaşkın

Ulusal Gıda Kodeks Komisyonu (UGKK), Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan gıda konusunda görev yapan 3, Sağlık Bakanlığı'ndan en az daire başkanı düzeyinde 2, her iki bakanlık tarafından ayrı ayrı seçilen gıda konusunda uzman bilim insanı niteliğinde 2'ser, Türk Standardları Enstitüsü'nden 1, gıda konusunda faaliyet gösteren ve en fazla üyeye sahip olan sivil toplum kuruluşundan (STK) 1 olmak üzere toplam 11 üyeden oluşuyor.

Edindiğimiz bilgiye göre Ulusal Gıda Kodeks Komisyonu'ndan da alt komisyonda olduğu gibi yüzde 1'in altında trans yağın etikete yazılması yönünde karar çıktı. Bu nedenle Komisyon üyeleri de Tarım ve Orman Bakanlığı'nın yönetmelik taslağını internette görünce şaşırıldı.

Şimdi herkes aynı soruyu soruyor: Alt komisyondan, son merci konumundaki Ulusal Gıda Kodeksi Komisyonu'ndan çıkan bir yönetmelik taslağını kim değiştirdi? Neden değiştirilmek isteniyor?

Zararı herkesçe bilinen trans yağın etikete yazılması kimleri rahatsız etti? İşini doğru yapan ve yüzde 1'in altında kabul edilebilir sınır değerdeki trans yağın etikete yazılmasının sakıncası nedir?

Trans yağ kullanımı artar

Gıda sanayicileri, sivil toplum kuruluşları, yönetmelik taslağının bu şekilde kabul edilmesi ve trans yağın etiketlerden çıkarılması durumunda trans yağ kullanımının artacağını iddia ediyor. Halen ürünlerinde yüzde 1'in altında trans yağ olan üreticiler de nasıl olsa “trans yağ yoktur” ibaresi etikete yazılmayacağı için, o zaman yüzde 2 kullanayım diyebilir. Yani, ürününde yüzde 2 trans yağ olmayan da yüzde 2'ye çıkarabilir. Bu nedenle trans yağda dünyada kabul edilen güvenlik sınırını benimseyen Türkiye'nin bunu etiketlerden çıkarması tüketiciye, gıda sanayicisine hiçbir yararı olmadığı gibi ciddi zararı olabilir.

GDO ibaresi de böyle çıkarılmıştı

Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO) ile ilgili 2009 yılında çıkarılan yönetmelik, 2010 yılında kabul edilen Biyogüvenlik Yasası ile gıda ürünlerinde GDO varsa bunun etikete yazılması önce kabul edildi. Ancak, daha sonra yönetmelikte değişiklik yapılarak “GDO yoktur” ibaresi kaldırıldı. Gerekçe olarak ise “GDO yoktur” ibaresi ‘sanki diğer ürünlerde varmış’ algısı yaratıyor diye açıklanmıştı.

Türkiye’de gıda ürünlerinde GDO kullanımı yasak, gıda amaçlı üretim ve ithalat da yasak. Fakat, Tarım ve Orman Bakanlığı’nın denetimlerinde zaman zaman GDO tespiti yapılıyor. Hatırlarsanız, bebek mamasında, ekmek katkı maddesinde bakanlık tarafından GDO tespiti yapılmıştı.

Trans yağda yüzde 2'ye kadar kullanıma zaten izin var. Tamamen sıfırlanamadığı için yüzde 1'in altı ise “trans yağ yok” kabul ediliyor. Bu nedenle etikete “trans yağ yoktur” veya yüzde 2'nin altı oranların yazılmasında nasıl bir sakınca olduğu açıklanmalı.

Özetle, trans yağın etiketten çıkarılmasını gıda sanayicisi, tüketici, akademisyenler, Ulusal Gıda Kodeksi Komisyonu ve Alt Komisyon istemiyor. Hazırlanan yönetmelik taslağı da bu şekilde kabul ediliyor. Fakat, Tarım ve Orman Bakanlığı taslağı görüşe açarken etikette trans yağ yazılmasını yasaklayan bir fıkra ekliyor. Bunu kim istedi ve neden eklendi? Bu soruya yanıt verilmesi gerekiyor.

Türkiye'nin başarısı zedelenmemeli

Gıda Mühendisi ve Mutfak Ürünleri ve Margarin Sanayicileri Derneği (MÜMSAD) Genel Sekreteri Ebru Akdağ, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) trans yağ sınırlaması raporuna göre, Türkiye'nin 'en iyi örnek'ler arasında gösterildiğini belirterek şu bilgileri verdi: " Derneğimizin çatısı altında toplanan margarin üreticilerinin 2007 yılında gönüllü başlattığı trans yağsız üretim, ülkemizde 31 Aralık 2020'de yasal hale geliyor. Yasadan önce de Türkiye'de gönüllü inisiyatifle trans yağsız üretim vardı, ancak yasayla birlikte tüm gıda ürünlerinde trans yağ için güvenli kabul edilen yüzde 2 sınırlaması zorunlu olacak. Öncelikle trans yağ, elde edilen, üretilen veya ürüne katılan bir yağ çeşidi değildir. Temelde trans yağ iki şekilde sınıflandırılır. Biri doğadan gelen trans yağ, diğeri de endüstriyel trans yağlar. Doğadan gelen trans yağ, geviş getiren hayvanların midelerindeki bağırırsak bakterileri tarafından üretilir. Dolayısıyla bu hayvanlardan elde edilen ürünlerde yani sığır, koyun, keçi ve benzeri hayvanlardan elde edilen et, süt ve süt ürünleri gibi doğal kaynaklı trans yağ bulunur. Örneğin, tereyağının trans yağ oranı yaklaşık yüzde 3-5 düzeylerindedir. Dolayısıyla doğadan gelen trans yağı gıdadan çıkaramıyor ya da sınırlandıramıyoruz. Bu nedenle tüketicileri bilgilendirmek amacıyla etiketlerde "trans yağ yoktur" ifadesi veya logosu kullanılabilir. Türkiye bu konuda öncü ülkelere birisidir. Bundan geri adım atılarak bu başarı zedelenmemeli."

Sanayi üretimi iyi gidiyor

Alaattin AKTAŞ

15 Aralık 2020 Salı

✓ ***Sanayi üretiminde ekim ayında kaydedilen performans, son çeyrek büyümesine dönük umutları da artırdı.***

✓ ***Kasım ve aralıkta üretim hiç artmasa bile ekim ayındaki yüzde 9.4'lük oranın etkisiyle son çeyrekte yüzde 3 dolayında artış sağlanacak.***

✓ ***Son çeyrekteki GSYH artışının yüzde 2'nin biraz üstünde gelmesi ve yılın tümündeki büyümenin de böylece yüzde 1'i bulması olasılığı ağır basıyor.***

Sanayi ekim ayında da iyi bir performans sergiledi. Üretim geçen yıla göre yüzde 10 dolayında arttı, bunun da ötesinde şimdiye kadarki en yüksek sanayi üretimine de ekim ayında erişildi.

TÜİK tarafından yapılan açıklamaya göre, arındırılmamış ham endeksle hesaplanan üretim ekim ayında geçen yılın yüzde 9.4 üstünde gerçekleşti.

Takvim etkisinden arındırılmış endeksle yapılan hesaplama göre artış ise yüzde 10.2 oldu.

TÜİK sanayi üretimi verisini 2015 yılı ortalamasını 100 kabul ederek oluşturuyor. İşte 2015 yılı ortalaması 100 olan endeks ekim ayında arındırılmamış hesaplama ile 134.7'ye, takvim etkisinden arındırılmış hesaplama ile 132.1'e ulaştı.

Bu endeks değerleri, sanayi üretiminin şimdiye kadar çıktığı en yüksek düzeye işaret ediyor.

Beş aydır artış var

Sanayi üretimi nisan ve mayıs aylarında pandeminin etkisiyle tam bir çöküş yaşıdıktan sonra toparlanmaya başladı.

Ham endekste temmuz ayındaki küçük gerileme hariç beş aydır artış gözleniyor.

Takvim etkisinden arındırılmış endekste ise haziranla birlikte başlayan artış beş aydır kesintisiz sürüyor.

Geçen yıl ancak yakalandı

Sanayi üretimi nisan ve mayısta öylesine bir çöküş yaşamıştı ki son beş aydır artış gerçekleşiyor olmasına rağmen ilk on ay toplamında ham endekse göre olan üretim değişiminde 2019 yılı ancak yakalandı. Arındırılmış endekse göre olan değişimde ise hala geçen yılın altında bulunuluyor.

Herhangi bir arındırma işlemine konu olmayan ham endekse göre on aylık üretim geçen yılın yüzde 0.3 de olsa üstünde.

Takvim etkisinden arındırılmış üretim ise yüzde 0.3 ile yine aynı oranda geçen yılın altında.

Sanayi üretim endeksinde son iki yıl (2015=100)

	Arındırılmamış endeks			Arındırılmış endeks		
	2020	2019	Değ.(%)	2020	2019	Değ.(%)
Ocak	108,7	101,0	7,7	105,7	98,1	7,7
Şubat	111,5	100,1	11,4	107,5	99,2	8,3
Mart	113,9	115,1	-1,0	113,4	115,4	-1,7
Nisan	78,1	113,6	-31,2	76,3	111,0	-31,3
Mayıs	84,1	121,0	-30,5	93,2	115,5	-19,4
Haziran	114,0	97,0	17,6	110,9	110,4	0,4
Temmuz	119,6	120,4	-0,7	122,4	117,0	4,6
Ağustos	115,2	99,1	16,2	121,6	109,9	10,7
Eylül	133,1	119,5	11,4	129,5	119,6	8,3
Ekim	134,7	123,1	9,4	132,1	119,9	10,2
Kasım		121,0			118,6	
Aralık		128,9			128,2	
10 aylık	111,3	111,0	0,3	111,3	111,6	-0,3
Son 2 ay		124,9			123,4	
Yıllık		113,3			113,6	

SON ÇEYREK BÜYÜMESİNİN ARTI GELME OLASILIĞI DAHA DA GÜÇLENDİ

Yeni ekonomi programında yılın tümü için büyüme tahmini yüzde 0.3 olarak yer aldı. Olumsuz bir senaryo olarak 2020'nin tümü için yüzde 1.5'lik küçülme olabileceği de ifade edildi.

GSYH yılın ilk dokuz ayında yüzde 0.5 büyüdü. Köşemizde 3 Aralık'ta da yazmıştık; yılın son çeyreğinde yüzde 0.3 küçülme olsa bile yılı YEP'te tahmin edilen yüzde 0.3 büyümeye kapatmak mümkün olacaktı.

Ancak GSYH büyümesine esas olan ham endekse göre sanayi üretiminde kaydedilen yüzde 9.4'lük ekim ayı artışı, son çeyreğe dönük umutları artırdı. Matematiksel olarak artık şu kesin:

“Yılın son iki ayında sanayi üretimi hiç artmasa ve geçen yıla aynı düzeyde kalsa bile son çeyrekte 2019'a göre yüzde 3.1 artış gerçekleşecek.”

Şimdi, sanayi üretiminin en az yüzde 3 dolayında arttığı bir çeyrekte GSYH değişimi çok daha düşük oranda ya da negatif gelir mi?

Hiç sanmıyoruz. 3 Aralık'taki yazımızda bu yıla dönük en olumlu büyüme senaryosunu yüzde 1 olarak almış ve buna göre de son çeyrekte yüzde 2.3 büyüme olabileceğini yazmıştık. Öyle görünüyor ki bu senaryo gerçekleşmeye çok yakın duruyor.

Abdulkadir Selvi

Reform süreci ne olacak, HDP kapatılacak mı?

15 Aralık 2020

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Ekonomide ve hukukta yeni bir reform dönemini başlatıyoruz" açıklaması ile Türkiye, yeniden reform iklimine girdi.

Erdoğan, reform yapılacak alanları, ekonomi, hukuk ve demokrasi olarak ilan etti. Hazine ve Maliye Bakanı **Lütfi Elvan** ile Adalet Bakanı **Abdulhamit Gül**, reform çalışmaları kapsamında TÜSİAD, TOBB ve MÜSİAD ile bir araya geldi. **Gül**, ayrıca Azınlık Vakıfları Temsilcileri ile ve Meclis'te İnsan Hakları ile Adalet Komisyonu üyeleriyle görüştü. Erdoğan kabine toplantısından sonra, "Reform paketlerimizi iş dünyası başta olmak üzere her kesimle konuşarak, tartışarak olgunlaştırıyoruz. İnşallah ekonomik, hukuki, idari reform paketlerimizi bütçeden sonra meclisimizin gündemine taşımaya başlıyoruz" dedi. Reform gündemine dönülmesini ülkemiz ve AK Parti açısından yararlı görüyorum. Ancak çok büyük beklentiler oluşturulmaması gerektiğinin altını çizmek istiyorum. Daha çok uygulamadan kaynaklanan aksaklıkların giderilmesine yönelik düzenlemeler içeriyor.

İKİNCİ ÇÖZÜM SÜRECİ DEĞİL

Başından beri altını çizmeye özen gösterdiğim bir nokta var. O da reform sürecinin geçmişte yaşanan çözüm süreci ile karıştırılmaması. Bu dinamikleri farklı olan, yeni bir süreç. Bu süreç ikinci bir çözüm süreci değil. Çözüm sürecinde önemli kazanımlarının yanı sıra uygulamadan kaynaklanan yanlışlar yaşandı. Ayrıca ABD ve İngiltere çözüm sürecinin başarılı olmasını istemediler. Engellediler. ABD'nin maşası olan PKK çözüm sürecini sabote etmek için her yola başvurdu. Hendek savaşlarının başlatılması gibi.

BAHÇELİ'NİN DESTEĞİ ÖNEMLİ

Çözüm sürecinde muhatap HDP'ydi. Reform sürecin paydaşı ise cumhur ittifakının ortağı olarak MHP. Bu açıdan MHP Genel Başkanı **Devlet Bahçeli**'nin, “**2021 yılı reform yılı olacaktır. Bizim de anlayışımız ve özlemimiz budur. Hukuktan ekonomiye, daha doğrusu hayatın her alanında 2023 vizyonuna muvafık ve müzahir bir reform seferberliğine sonuna kadar destek olacağımızın güvence ve sözünü açık çek olarak veriyoruz**” açıklaması çok önemli.

Hep vurguluyorum. Her sürecin kendine has bir ruhu var.

Cumhurbaşkanı **Erdoğan**, reform için yola çıkmışken cumhur ittifakı ortakları arasında bir siyasi sorun yaşanmaması gerekiyor. O nedenle **Erdoğan, Bahçeli**'yi tereddüde sevk edecek bir adımın atılmasına izin vermez.

BAHÇELİ VE SOYLU'DAN HDP ÇIKIŞI

MHP Genel Başkanı **Bahçeli** bir süredir HDP'nin kapatılmasını savunuyor. **Bahçeli**, reformlara açık çek verdiği Twitter mesajında, “**HDP'nin kapısına açılmamak üzere kilit vurulmalıdır**” dedi.

İçişleri Bakanı **Süleyman Soylu** da Meclis'teki bütçe konuşmasında, HDP'liler tarafından kayyımlar konusunun gündeme getirilmesi üzerine, “**İspanya Batasuna'ya ne yapmışsa biz onu yapıyoruz. İspanya Yüksek Mahkemesi Batasuna'yı kapatırken demişti ki: Şiddetin kınanmasının reddedilmesi ve bunun diğer bütün partiler tarafından kınanırken yapılmaması terörizme örtülü bir destek anlamına gelir. Hani birileri bugün PKK'yı kınayamıyor ya**” demişti.

HDP KAPATILACAK MI?

Türkiye reformlara yönelmişken HDP kapatılacak mı sorusu gündeme geldi. **Bahçeli**'nin HDP'nin kapatılması yönündeki çağrısının cumhur ittifakının ortak politikası olmadığı belli oldu.

1- AK Parti, kapatma davasına muhatap olmuş, ayrıca geçmişte partileri kapatılmış bir siyasi gelenekten geldiği için parti kapatmayı zorlaştıran yasal düzenlemeler yapan bir iktidar oldu.

2- Cumhurbaşkanı **Erdoğan**'ın parti kapatmaya sıcak bakmadığı biliniyor.

3- HDP, parti kapatmalar nedeniyle oluşan mağduriyetten beslenerek büyüdü. HEP ve DEP'in kapatılmasıyla başlayan süreç sonucunda HDP bugün yüzde 10 seçim barajını aşan bir parti konumuna ulaştı.

HDP'nin kapatılmasına yönelik bir çalışma yapıldığı bilgisine sahip değilim.

Ancak **Bahçeli**'nin HDP'nin kapatılması yönündeki çağrısının üzerinde durulmayan bir yönü var. **Bahçeli**, böylece reform sürecinin çerçevesini de tayin etmiş oldu.

REFORM TAKVİMİ İŞLİYOR MU?

Geçen haftanın gündeminde çok yer tutmasa da reform süreciyle ilgili çalışmalar ekonomi, hukuk ve demokrasi olmak üzere üç ayaklı olarak devam ediyor.

1- İnsan Hakları Eylem Planı önümüzdeki günlerde Cumhurbaşkanı **Erdoğan**'a sunulacak. **Erdoğan**'ın aralık sonu itibariyle eylem planını kamuoyuna açıklaması bekleniyor.

2- Cumhurbaşkanı **Erdoğan**'ın “**piyasa aksaklıklarının giderilmesi, rekabetçi piyasa mekanizmasının etkin işleyişinin sağlanması, mülkiyet hakkı, sözleşme serbestisi**” gibi ana başlıklarını sıraladığı ekonomi paketinin ise 2021 yılının başında Meclis'e sunulması bekleniyor.

Bunlar, **Bahçeli**'nin belirttiği gibi, 2021 yılını reform yılı yapacak olan düzenlemeler.

BİLİNMEYEN DİL VE KÜRTÇE MEVLİT

HDP Eş Genel Başkanı **Mithat Sancar**, bütçe konuşmasında Meclis'te Kürtçe olarak yapılan konuşmaların tutanaklara “**bilinmeyen dil**” olarak yazıldığı iddiasını gündeme getirdi.

“**Şimdi ben Kürtçe konuşsam, tutanaklarda ‘bilinmeyen bir dil’ olarak yer alır**” dedi.

Sancar'ın konuşması sürerken oturumu yöneten Meclis Başkanı **Mustafa Şentop**, sıcağı sıcağına devreye girdi. **Sancar**'ın iddiasının doğru olmadığını söyledi. Tutanakların Türkçe tutulduğunu belirtip, “**Türkçe dışında bir dil kullanıldığı zaman -Kürtçe olabilir, İngilizce, Arapça olabilir, Fransızca olabilir- hangi dil olursa olsun ‘bilinmeyen bir dil’ ifadesi yazılmıyor. Dipnot olarak, ‘Hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi’ diye not düşülüyor**” dedi.

Mithat Sancar tartışmayı daha fazla uzatmadı ama **Meral Danış Beştaş** söz aldı, “21 Şubat 2019 tarihli tutanakta, Mahmut Toğrul vekilimizin konuşmasında Dünya Ana Dili Günü sebebiyle ‘x’ olarak geçmiş, tutanakları sizinle paylaşacağım” dedi. **Şentop, Beştaş**'ın iddiasını yanıtızsız bırakmadı. “**Söyledikleriniz yanlış. ‘x’ dipnot işareti olarak konuluyor. Sayfanın altında, ‘Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir dille birtakım kelimeler ifade edildi’ diye yazıyor. Yukarıda ‘x’, aşağıda dipnot işareti olarak ‘x’ yazıyor**” dedi.

KÜRTÇE MEVLİT DİNLEYEN BAKAN

HDP milletvekillerinin gündeme getirdiği “**Kürtçe mevlit**” yasağına ise İçişleri Bakanı **Süleyman Soylu** yanıt verdi. **Soylu**, “**İçişleri Bakanı olarak Mardin’de karşı taraftan gelen bir bombayla ölen insanların mevlidine katıldım, orada Arapça mevlit de okundu, Kürtçe mevlit de okundu, ben İçişleri Bakanı olarak dinledim**” dedi.

90’lı yıllarda Kürt sorunu denilince sayfalarca yasak listesi yapmak mümkündü. Bugün birkaç nokta dışında bir şey kalmadı. Hem ayrıca bu yasakları Kürt sorununu istismar eden **HDP** değil, **Erdoğan** kaldırdı.

Erken sanayisizleşme

Esfender KORKMAZ

15 Aralık 2020

TÜİK, Sanayi üretim endeksi, Ciro endeksi, Perakende satış endeksi ve Tüketici güven endeksini açıkladı. Önceleri TÜİK'in açıkladığı veriler tartışılmazdı. Artık tartışılıyor. Biz doğru olduğu varsayımı ile yorum yapacağız.

Sanayi üretim endeksi; (2015 baz yılına göre) geçen sene Ekim ayında 123,1 iken bu yıl ekim ayında yüzde 10,2 oranında artarak yüzde 134,2'ye yükseldi.

Ekim ayında 2015 bazlı perakende satış hacmi geçen yılın 2019 ekim ayına göre bu sene ekim ayında yıllık olarak sabit fiyatlarla yüzde 12,0 arttı.

Yine bu sene Ekim ayında, cari fiyatlarla toplam ciro endeksinde yıllık artış yüzde 30,9 oldu. İdari ve destek hizmetlerinde ve konaklama ve yiyecek sektörlerinde ciro endeksi düştü.

Tüketici güven endeksi, 2019 Kasım ayında 81,3 iken bu sene Kasım ayında yüzde 1,5 oranında düşerek 80,1 oldu. Hanenin maddi durumu endeksi de geçen yıl 69,7 iken bu sene 66,6'ya geriledi.

Endekslerin artması, piyasada hareketlenmeyi gösterir. Bu şartlarda 2020 son çeyrekte daralma olmayabilir. Düşük te olsa büyüme beklenebilir.

Bu artışların bir nedeni ertelenen taleptir. Bir diğer nedeni halkın bazı malları stoklamasıdır. Ayrıca Türkiye'nin iç dinamikleri yüksektir. İş yapabilmek için herkes bir şeyler yapmak istiyor.

Bu günkü koşullarda ekonomide buhran seviyesinde bir çöküş beklemek yanlış oldu. Çünkü krizin birde psikolojik yönü var. Eğer halkta panik olursa, bu panik ile herkes bankalara hücum ederse, hisselerini satmak isterse, o zaman buhran düzeyinde bir kriz olur. Oysaki herkes pandemiye göre ihtiyatlı hareket ediyor.

Buna rağmen Türkiye'nin önünde istikrarı daha çok bozacak iki sorun vardır... Birisi kur artışına bağlı olarak dış borçlarda temerrüt ve bunun bankacılık kesimine

sıçramasıdır. İkincisi de sanayi sektöründe yıllık artış ve düşüşler değil, sanayisizleşmenin hızlanmasıdır.

Türkiye de imalat sanayininin toplam sanayi içindeki payı yüzde 80 dolayındadır.

Asya ülkelerinde imalat sanayinin yarattığı katma değerin GSYH içindeki payı yüzde 30 dolayındadır. Türkiye de 1998 yılında bu pay yüzde 22.3 iken, 2000 sonrası düşmeye başladı ve 2018 de bu pay yüzde 19'a geriledi. Yani **sanayisizleşme erken başladı.**

Türkiye neden erken sanayilesizleşmeye girdi?

1. Erken sanayilesizlemede, finans sektörünün spekülâtif kar cazibesi etkili olmuştur. 2004 sonrasında sıcak para girişi, yüksek reel faiz düşük kur işbirliği ile sanayiciler de tasarruflarını kendi alanlarında değil finansal yatırımlarda değerlendirdi.
2. TL'nin aşırı değer kazandığı yıllarda üretimde ithal girdi payı arttı. Denizli'de ve Gaziantep'te birçok iplik fabrikası kapandı. Birçok aramalı üreten bazı fabrikalar kapandı.
3. 2015 ve 2016 FETÖ olayları ve darbe teşebbüsü ile başkanlık sisteminin uyum sorunları, hukuk ve demokrasi tartışmaları reel sektör de güven sorunu yarattı. Yatırım eğilimi düştü.
4. Siyasi iktidar, ekonomide geçici fakat hızlı büyüme sağlayan konut yatırımlarına ağırlık verdi. Bu alanda kamu kurumlarını görevlendirdi. Çünkü aynı zamanda kamuya rant geliri elde ederek bütçe açıklarını düşürmeyi planladı. Kamu kredilerini, teşvikleri bu alana yöneltti. İmalat sanayi daha az destek gördü.
5. Güneydoğu ve Doğu Anadolu'da terör sorunu imalat sanayii yatırımlarını engelledi.

Bizde yeniden sanayileşme sürecinin yeniden başlaması için gerekli dört temel altyapı, hukuk, demokrasi, güven ve planlamadır.

İbrahim Kahveci

Yazıktır bu savurganlığa...

Özel sektörün Hazine garantisi ile yaptığı Osmangazi Köprüsü dahil İstanbul-İzmir otoyolu toplamda 6,7 milyar dolara mal olmuş. Bunu yeni Ulaştırma Bakanı Adil Karaismailoğlu açıkladı.

İYİ Parti Bursa Milletvekili Prof. Dr. İsmail Tatlıoğlu 1,5 milyar dolarlık köprüden 13 milyar dolar Millet & Devlet olarak ödenecek parayı sormuştu.

Japon firma IHI Osmangazi Köprüsünü alt taşeron olarak aldığında yapım maliyeti 1,2 milyar dolar olarak açıklanmıştı.

Neyse... Biz alıştık milyarlarca doların ağızlarda dolaşmasına.

Bakan diyor ki;

-Toplam proje 6,7 milyar dolar tuttu

-Bu proje için kullanılan kredilere 4,6 milyar dolar faiz ödendi.

-Kamulaştırmaya da 250 milyon dolar harcandı

-Bakım onarım gideri de 2 milyar dolar.

***

Bakanın söylediği rakamların bence dayanağı çok zayıf. Rakamlar söyleniyor ve geçiliyor çünkü...

Devlet adabı olarak bir inceleme, bir sorgulama vs yok. Maşallahımız var...

Varlık Fonu bile aynı. Oraya geçen şirketler artık sır... Neden çoğu zarara geçti anlamak zor. Neyse...

Bakan Beyin iki rakamına biraz daha yakından bakalım. 4,6 milyar dolar finansman gideri ödenecekmiş...

Bir kendimize dönüp bakalım bence. Bir köprü ve yola 4,6 milyar dolar finansman maliyeti, yani FAİZ kim, neden öder? Ya da kim neden ödetir?

Var mı böyle bir faiz? Hem de ABD dolarına...

Bir de bakım-onarım giderine 2 milyar dolar denilmiş. Bunlar şu ana kadar olan değil, sanırım 2035 yılına kadar olacak. Ve de hem köprü hem de otoyol için söylenen rakamlar.

Galiba o köprüde ve otoyolda görev yapan çöpçüsü, gişe görevlisi, asfaltçısı vs kim varsa dolarla maaş alıyor.

İstanbul'da iki köprü ve Marmara Bölgesi otoyolları yıllık ortalama bakım onarım gideri 200-250 milyon lira arasında yer alıyor. Tekrar ediyorum: 2 eski köprü ve Marmara Bölgesi otoyolları...

250 milyon TL * 16 yıl işletme süresi dersiniz sonuç 4 milyar TL çıkar. Yani İstanbul'da 1 değil 2 eski köprü ve otoyollar için ortalama 16 yıllık bakım/onarım gideri 500 milyon Dolar tutarken, nasıl oluyor da yeni bitmiş Osmangazi Köprüsü ve İstanbul-İzmir otoyolun bakım oranım giderine 2 milyar dolar yazabiliyorlar?

Ya rakam görmemişler

Ya da para hesabını Milletin parası diye hoyratça veriyorlar.

İşin aslı şu demektir ki, özel sektöre bu işi yaptırınca çok ama çok daha aşırı bir fiyat ortaya çıkıyor.

Şunu hepimiz biliyoruz ki, 2012-2013 gibi yıllarda ülkemize yılda yabancılardan 74 milyar dolar ortalama para gelirken biz bu projeleri “para yok” diye ve “kasadan tek kuruş çıkmayacak” diye yaptırdık.

Şimdi gerçekten para yok ve her yıl milyarlarca lira bu Hazine garantili projelere oluk oluk Milletin parasını akıtıyoruz.

Yazıktır... Gerçekten yazıktır.

Millet pandemide dükkanını zorla kapatıyor, çalışanlarını eve yolluyor. O insanlar neyle geçinecek ne yiyecek, ne giyecek... Evlatları bir şey istediğinde ne diyecekler?

Ama Millete para yok derken, Hazine garantili müteahhitlere milyarlarca dolar akıtmak nasıl bir yatırım anlayışı ile izah edilebilir?

Burada bir ayrımı daha yapalım.

İstanbul-İzmir yolu ve köprüsü gerekli bir yatırımdı. Ama yol o kadar pahalı ki, Millet burayı yeterince kullanamıyor. Sadece zenginler diyebileceğimiz ödeme gücü yüksekler kullanıyor.

Fakirden alıp zengine yol yapmak nasıl bu Millete izah edilecek? Bunu kim nasıl savunacak?

Oysa bu yolu devlet yapsa ve Özal ile Demirel'in modeli ile uygun fiyata vatandaşa sunsalar mı olmaz mıydı?

Bir de hiç olmaması gereken projeler var. Mesela İstanbul'daki 3. Havalimanı için bu söz konusu.

THY eski YK Başkanları Candan Karlıtekin ve Hamdi Topçu bu projenin ne kadar gereksiz olduğunu defalarca anlatıyorlar.

Yazıktır... Gerçekten yazıktır.

Ya da Ankara-Niğde otoyolu ne kadar gerekliydi? Çanakkale Köprüsü bu krizde çok mu elzemdi?

Şimdi bütün enerjimizi verdiğimiz Kanal İstanbul...

Nedir bu gerekli-gereksiz Hazine garantili ihale seferberliği?

Yazıktır Ülkemize...

Yazıktır bu faturaları ödeyecek olan gelecek nesiller olan evlatlarımıza, torunlarımıza. Yazıktır.

15 Aralık 2020, Salı

BAŞYAZIMEHMET BARLAS

Türkiye'nin güçlenmesi içeride ve dışarıda mutsuzluklara sebep oluyor

Cumhurbaşkanı Erdoğan yönetimindeki Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı dönemini hatırlatan bir yaygınlıktaki coğrafi alanlarda ağırlığını koyması, Türkiye'yi rakip ve tehlike olarak gören ülkelerin sürekli yakınmalarına konu oluyor. Bu ülkeler arasında Ermenistan'ı, Yunanistan'ı, Birleşik Arap Emirlikleri'ni ve tabii Macron'un Fransa'sını sayabiliriz.

CHP'nin mutsuzluğu

Yeni Türkiye'nin bu kıtalararası ağırlığının farkında olmayan ya da bu durumu eleştirenlerden biri de, CHP muhalefeti... Son dönemde özellikle HDP ile aynı çizgiye düşen CHP'nin sözcüleri, uluslararası alanda Türkiye'nin ağırlıkla hissedilen askeri gücünün ülkenin yararına olmadığını ileri sürüyorlar. Bunlardan bazılarının Biden yönetiminde Türkiye'nin Amerika tarafından hizaya getirileceğini ümit ettikleri söyleniyor.

Atina'da hayal kırıklığı

Türkiye'ye karşı Avrupa Birliği ülkelerini çıkartıp bir yaptırım uygulamak isteyen Yunanistan'ın hayal kırıklığı ise, Yunan medyasına yansımış durumda... Türkiye'ye yaptırım uygulanmasına karşı çıkan Almanya, Fransa, İspanya, İtalya, Bulgaristan, Polonya ve Malta'ya Yunanistan'da öfke büyük. Atina yönetimi, şimdi de muhtemel bir Washington-Ankara krizinden medet umuyor.

Biden'dan beklenen

Yunan medyasına göre ABD'nin, Türkiye'ye Rusya'dan aldığı S-400 hava savunma sistemleri için yaptırım uygulaması ve Joe Biden'ın başkanlık görevini üstlendikten

15.12.2020

sonra Türkiye'ye karşı daha sert bir politika izlemesi halinde, AB'nin de tavrını sertleştirmesi mümkün.

Biden'a uyarı

Ancak İsrail'in Jerusalem Post gazetesinde yayımlanan bir makalede, seçilmiş ABD Başkanı Joe Biden'a Türkiye konusunda tavsiyeler sıralanarak, **"Türkiye üç kıtayı kapsayan bir güç. Ankara ile aranı iyi tut"** mesajı verildi. İki ülke arasındaki çatışma alanları hakkında analizlerin yer aldığı makalede, **"Top artık Amerikan sahasında. İki ülke arasındaki bağların güçlendirilmesi inisiyatifi yeni ABD yönetiminde"** denildi.